

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) yhtymäkokous 28.11.2023

VD/2967/00.01.05.03/2023

PT/K-ML/RK-K/JN/OL

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) yhtymäkokouksessa 28.11.2023 käsitellään lausunnon antaminen yhtymäkokoukselle tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksen johdosta, osavuositarkastus 2/2023, vuoden 2023 talousarvion muuttaminen (infrakorvaukset), HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelma 2024–2026, eron myöntäminen kahdelle hallituksen jäsenelle ja uuden hallituksen jäsenen valinta, uuden tarkastuslautakunnan varajäsenen valinta sekä sidonnaisuusilmoitusten tiedoksi merkitseminen.

Jäsenkunnat	Espoo, Helsinki, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Sipoo, Vantaa, Siuntio , Tuusula;
Yhtymäkokous	Jäsenkunnat valitsevat edustajansa yhtymäkokoukseen. Jäsenkuntien äänivalta jakautuu asukasluvun mukaan, mutta yhden kunnan ääniosuus on enintään 50 %. Ääniosuudet: Helsinki 48,99 %, Espoo 21,83 %, Vantaa 17,69 %, Kirkkonummi 2,99 %, Tuusula 2,89 %, Kerava 2,77 %, Sipoo 1,62 %, Kauniainen 0,76 %, Siuntio 0,46 %;
Hallitus	14 jäsentä ja 14 henkilökohtaista varajäsentä. Toimikausi 4 vuotta. Hallituksen paikkajako määräytyy jäsenkuntien peruspääomaosuuksien mukaan. Vantaalla 3 jäsentä ja varajäsentä. Hallituksen kokoonpanon tulee täyttää kuntalain 58.3 §:n säännös poliittisesta suhteellisuudesta sekä tasa-arvolain säännös;
Hallitus 2021–2025	Vantaan edustajat: kolme jäsentä ja kaksi varajäsentä;
Asiantuntijajäsen 2021–2025	Vantaalta: kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja ja varalla kaupungininsinööri;
Tarkastuslautakunta	Puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä. Toimikaudella 2021–2025 lautakunnan jäsenistä Helsinki/3 jäsentä ja 3 varajäsentä, Espoo ja Vantaa/1 jäsen ja 1 varajäsen poliittisten voimasuhteiden mukaan;
Tarkastuslautakunta 2021–2025	Vantaan edustajat: puheenjohtaja ja tämän henkilökohtainen varajäsen;
Tilintarkastaja 2021–2025	BDO Oy

Lausunnon antaminen yhtymäkokoukselle tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksen johdosta

HSL:n yhtymäkokous merkitsi 23.5.2023 § 2 tiedoksi vuoden 2022 arviointikertomuksen. Vuotta 2022 koskevassa arviointikertomuksessa tarkastuslautakunnan arvioinnin kohteena olivat koronan vaikutukset, HSL:n strategian ja tuloskortin toteutuminen vuonna 2022, henkilöstö, talousarvion 2022 toteutuminen ja talouden keskeisten tunnuslukujen tulkinta ja seuranta sekä asiakastyytyväisyyskyselyn johtopäätökset. Hallitus esittää syysyhtymäkokoukselle lausunnossaan vuoden 2023 aikana tehdyt toimenpiteet, joihin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esitettyjen kehotusten johdosta on ryhdytty. Lisäksi tarvittavia kehittämistoimia toteutetaan osana toiminta- ja taloussuunnitelman toteuttamista.

Osavuositarkastus

M€	TA 2023	Ennuste OVK 2/2023
Toimintatulot, joista	869,9	865,8
<i>lipputulot</i>	381,0	376,1
<i>kuntaosuudet</i>	467,3	467,3
<i>tuet ja avustukset</i>	12,2	12,2
Toimintakulut	-875,7	-842,9
Toimintakate	-5,7	22,8
Investoinnit	23,4	22,9
Tilikauden yli-/alijäämä	-21,7	6,3

Koronapandemia romahdutti HSL:n matkustajamäärät, eikä joukkoliikenteen käyttö ole palautunut koronaa edeltävälle tasolle. Etätyö ja talouden epävarmuus ovat muuttaneet liikkumiskäyttäytymistä. Lipputulot ovat kuitenkin kivunneet lähelle koronaa edeltävää tasoa. Taloudelliseksi riskitekijöiksi tunnistetut polttoaineiden ja sähköjen hintojen kehitykset ovat pysytelleet suhteellisen vakaalla tasolla raportointikaudella.

Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän yhteensä 865,8 miljoonaa euroa ennusteessa, mikä alittaa talousarvion 4,2 milj. eurolla. Lipputuloja arvioidaan kertyvän 376,1 milj. euroa. Lipputulot ovat kivunneet jo lähelle koronaa edeltävää tasoa ja vuoteen 2022 verrattuna lipputulot ovat kasvaneet 51,8 miljoonalla eurolla. Nousijamäärän arvioidaan jäävän 352 milj. nousuun tavoitteen ollessa tälle vuodelle 362 miljoonaa nousua (vuonna 2019: 396,9 milj. nousua). Vantaalla matkustajamäärät ovat palautuneet koronaa edeltäneelle tasolle.

Toimintakulujen määräksi arvioidaan 842,9 miljoonaa euroa, mikä alittaa talousarvion 32,7 miljoonalla eurolla. Alitus selittyy pääosin operointikustannusten kustannussäästöillä, jotka ovat peräisin kustannustason, erityisesti sähkönhinnan, maltillistumisesta sekä ennakoitua suuremmista vähennyksistä. Myös muissa palveluostoissa ennustetaan selkeää kustannusten laskua johtuen lipputilihankkeen aikataulun venymisestä, mikä näkyy IT-käyttöpalveluiden kustannuksissa.

HSL:n tilikauden 2023 tuloksen arvioidaan olevan 6,3 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Talousarviossa oli varauduttu 21,7 miljoonan euron alijäämään. Kertyvällä ylijäämällä katetaan koronan akuutissa tilanteessa nostetun talousarviolainan lyhennyksiä sekä varaudutaan tulevana vuosina palvelutason parantamiseen ja kustannusten kasvuun.

Vuoden 2023 investointimenojen arvioidaan olevan yhteensä 22,9 miljoonaa euroa, joka alittaa talousarvion 0,5 miljoonalla eurolla. Lainakanta elokuun lopulla oli 36,8 miljoonaa euroa. Lisälainalle ei ole toistaiseksi tarvetta.

Vuoden 2023 talousarvion muuttaminen

Jäsenkunnat laskuttavat HSL:ltä erillisillä sopimuksilla joukkoliikenteen käyttöön osoitetusta joukkoliikenneinfraomaisuudesta käyttökorvausta. Erillisessä infrasopimuksessa määritellään, että kuntayhtymältä laskutettava ja edelleen HSL:n tuloilla katettava infrakorvaus perustuu HSL:n talousarvioon. Infrasopimuksessa määritellään myös, että mikäli vuoden aikana tulee tietoon huomattavia muutoksia joukkoliikenteen infrakorvauksen suuruuteen, käsitellään muutokset HSL:ssä

talousarviomuutoksena. Yhtymäkokous hyväksyi HSL:n vuoden 2023 talousarvion kokouksessaan 29.11.2022 § 16.

Aikataulu pikaratikan PR15 liikennöinnin aloitukselle on tarkentunut ja aloitusajankohdan tarkentumisen myötä tulee myös tarkastaa talousarvio Espoolle ja Helsingille maksettavan infrakorvausten osalta. Joukkoliikenneinfraa koskevien sopimusten lähtökohtana on, että HSL maksaa kaupungeille korvausta uudesta infrasta seuraavan täyden kuukauden alusta alkaen siitä, kun infra on otettu käyttöön. PR15 aloitti liikennöinnin 21.10.2023. Espoo ja Helsinki voivat siten laskuttaa PR15 osuuden infrakorvauksia HSL:ltä 1.11.2023 alkaen. Talousarviossa oli varauduttu maksamaan infrakorvauksia jo aiemmin.

HSL:n talousarvio 2023 sisältää PR15 osuudesta Espoolle maksettavaa infrakorvausta 1 229 043,33 euroa ja Helsingille maksettavaa korvausta 4 552 631,24 euroa. Talousarvio esitetään muutettavaksi niin, että korvaus PR15 osuudesta Espoolle on 614 521,66 euroa ja Helsingille 1 990 000,00 euroa.

PKS omistajaohjaustavoitteet

Pääkaupunkiseudun kaupungit Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen ovat valmistelleet vuosittain suurille kuntayhtymille HSL:lle ja HSY:lle yhteiset omistajaohjaustavoitteet. Vuoden 2024–2026 tavoitteiden valmistelussa otettiin lähtökohtaksi se, että tavoitteet pysyvät koko tavoitekauden samoina, mutta tavoitteisiin liittyviä mittareita voidaan täsmentää vuosittain. Tällä tavoitellaan parempaa jatkuvuutta ja ennakoitavuutta kuntayhtymän näkökulmasta. HSL:lle asetetut tavoitteet ovat:

1. Tuottavuuden nousu koko tarkastelukaudella yhteensä vähintään 5 % vuosien 2015–2019 keskiarvoon verrattuna	2. Kuntakohtaiset subventio-osuudet tarkastelukauden loppuun mennessä enintään 50 % kuntakohtaisista kokonaiskustannuksista	3. Joukkoliikenteen toimivuuden parantaminen ja vastuullisuus
Mittarit: 1. Tuottavuusohjelman toimeenpano sisältäen tuottavuusmittarien päivittämisen sekä muut tarvittavat toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi jäsenkuntien taloustilanteet huomioon ottaen 2. Matkustajakilometrikustannus (infrakulujen kanssa ja ilman) 3. Nousujen määrä (jos mahdollista seurata ja tilastoida jo 2024 alkaen)	Mittarit: 1. Tuottavuusohjelman ja muiden suunnitelmien toteuttaminen ja muokkaaminen siten, että kuntakohtainen subventiotavoite voidaan saavuttaa 2. Kuntaosuuksien tarkastelu kuntakohtaisesti vuosittain ja keskipitkän aikavälin (5–7 vuotta) ennusteilla 3. Joukkoliikenteen infra- ja operointikustannusten kumulatiivisen kehityksen tarkastelu kuntakohtaisesti ja koko HSL-alueen osalta vähintään suurten infrahankkeiden	Mittarit: 1. Suunnitelman toteuttaminen pandemian liikkumiseen aiheuttamiin muutoksiin sopeutumiseksi 2. Alueittainen asiakas- ja asukastyytyväisyys vuosittain 3. Joukkoliikenteen co2-päästöt vuoteen 2025 mennessä vähintään -90 % verrattuna vuoden 2010 tasoon

	suunnitteluvaiheessa päivitettävillä pitkän aikavälin ennusteilla, jotka tukevat jäsenkuntien hankekohtaista päätöksentekoa	
--	---	--

Omistajaohjaustavoitteiden lisäksi muuna omistajalinjauksena esitettiin, että kuntayhtymän talousarviovalmistelussa otetaan huomioon peruspääomalle maksettava 1,5 %:n korvaus.

HSL:n tulisi huomioida PKS-omistajaohjaustavoitteet talous- ja toimintasuunnitelmassaan. Subventioprocentin osalta tavoitteita ei ole huomioitu talous- ja toimintasuunnitelmassa. Vantaan osalta subventioprocentti vuonna 2024 on toiminta- ja taloussuunnitelman mukaan 50,5 %. TTS-suunnitelmassa TTS-kauden lopulla 2026 koko HSL:n subventio% on keskimäärin 54 % ilman edellisten vuosien yli-/alijäämää. Koko HSL:n subventio% ei ole siis TTS-kauden lopulla PKS-omistajaohjaustavoitteen mukainen.

Toiminta- ja taloussuunnitelma

Tilikauden 2024 tuloksen arvioidaan olevan 16 miljoonaa euroa alijäämäinen ja sen kattamiseksi on tarkoitus käyttää kertyneitä ylijäämiä 16 miljoonaa euroa.

Toiminta- ja taloussuunnitelma sisältää vuonna 2020 nostetun 50 miljoonan euron talousarviolainan. Tätä lainaa on jäljellä vuoden 2023 lopussa 34,2 miljoonaa euroa ja sitä lyhennetään 5,3 miljoonaa euroa vuosittain. TTS-suunnitelma ei sisällä varausta uuden talousarviolainan nostoon.

Ne menot, joita ei voida kattaa lipputuloin tai muilla tuloilla, maksavat jäsenkunnat HSL:n kuntaosuuksina. Toiminta- ja taloussuunnitelma 2024–2026 on laadittu siten, että laskutettavissa kuntaosuuksissa huomioidaan vähennyksenä suunniteltu ylijäämien käyttö, 16 miljoonaa euroa vuosittain. Taloussuunnitelma sisältää varauksen operointikustannusten kasvattamiseen vuosina 2024–2026, yhteensä 27,4 miljoonaa euroa (6 milj. euroa vuonna 2024, 10,7 milj. euroa vuosina 2025 ja 2026). Kertynyt osavuositarkastusennusteen 2/2023 mukainen ylijäämäkertymä on yhteensä 76,755 miljoonaa euroa, josta Vantaan kuntakohtainen ylijäämäkertymä on 16,5 miljoonaa euroa.

Vantaan laskutettavaksi kuntaosuudeksi vuodelle 2024, ilman edellisten vuosien yli- tai alijäämää, esitetään yhteensä 63,9 milj. euroa, vuonna 2025 59,2 milj. euroa ja vuonna 2026 62,2 milj. euroa. Vuoden 2023 kumulatiivinen ylijäämä esitetään jaettavaksi suunnitelmavuosille 2024–2026 vain osittain. Vantaan 16,5 miljoonan euron kertyneen kuntakohtaisen ylijäämän käyttö on jakotettu niin, että kolmena tulevana vuotena ylijäämää käytetään vuosittain 3,44 miljoonaa euroa. Todellinen kuntaosuus muodostuu laskutettavasta kuntaosuudesta ja kuntakohtaisen ylijäämän käytöstä, sillä Vantaan kuntakohtainen ylijäämä on tosiasiaa HSL:n velkaa Vantaalle. Ylijäämän muodostuminen johtuu siitä, että Vantaan kuntaosuuden arviolaskutus on ollut todellisia joukkoliikenteen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia suurempaa.

M€	Ylijäämääennuste 31.12.2023	Käyttö kuntaosuudessa			Jäljelle jäävä ylijäämä
		2024	2025	2026	
Vantaa	16,503	-3,440	-3,440	-3,440	6,183

Vantaan kuntaosuus	2024 TA	2025 TS	2026 TS
Ennen ylijäämien käyttöä	63,9	59,2	62,2
Ylijäämien käytön jälkeen	60,5	55,7	58,7

HSL:n viimeisimmän ylijäämäennusteen mukaan kuntakohtaisten ylijäämien kokonaismäärä vuoden 2023 lopussa tulisi olemaan noin 76,755 miljoonaa euroa. Kertyneitä ylijäämiä on tarkoitus käyttää joukkoliikenteen matkustajamäärien kasvattamiseen ja palvelutason parantamiseen strategiatavoitteiden saavuttamiseksi.

Taloussuunnitelma sisältää varauksen operointikustannusten kasvattamiseen (asiakasmäärien kasvuun tähtäävät toimenpiteet, jäljempänä "Nousut nousuun -toimenpiteet") vuosina 2024–2026, yhteensä 27,4 miljoonaa euroa (6,0 milj. euroa vuonna 2024 ja 10,7 milj. euroa vuosina 2025 ja 2026). Nousut nousuun toimenpiteitä ei ole yksilöity ja niiden vaikutuksia analysoitu siten, kuin Vantaa on edellyttänyt TTS-suunnitelman luonnoksesta antamassaan lausunnossa. Tämän takia esitetään, että yhtymäkokous kehottaa HSL:ää osallistamaan jäsenkunnat Nousut nousuun -toimenpiteiden jatkovalmisteluun ja esittämään seuraavassa TTS-suunnitelmassa yksilöidyt toimenpiteet Nousut nousuun -toimenpiteiden osalta vuosille 2025–2026. Nousut nousuun toimenpiteiden lisäksi HSL:n tulee palvelutasomuutoksissa huomioida myös muut jäsenkuntien huomiot, kuten Vantaan esiin nostama ongelma heikentyneistä joukkoliikenneyhteyksistä etenkin pientalovaltaisilla alueilla ja koululaisten liikenneyhteyksissä.

HSL:lle kokonaisuudessaan kertyneet kuntakohtaiset ylijäämät ja Vantaan osuus niistä on seuraava:

M€	Kumulat. yli-/alijäämä TP 2022	Käyttö-en-nuste OV2 2023	Yli-/alijäämä-ennuste 31.12.2023	Käyttö kuntaosuuksissa 2024	Käyttö kuntaosuuksissa 2025	Käyttö kuntaosuuksissa 2026
Helsinki	24,741	7,791	32,532	6,781	6,781	6,781
Espoo	19,756	-1,483	18,273	3,809	3,809	3,809
Kauniainen	0,352	-0,362	-0,01	-0,002	-0,002	-0,002
Vantaa	14,852	1,651	16,503	3,44	3,44	3,44
Kerava	3,826	-0,359	3,467	0,723	0,723	0,723
Kirkkonummi	4,709	-0,92	3,789	0,79	0,79	0,79
Sipoo	0,594	0,186	0,78	0,163	0,163	0,163
Tuusula	1,379	-0,085	1,294	0,27	0,27	0,27
Siuntio	0,204	-0,077	0,127	0,026	0,026	0,026
Yhteensä	70,412	6,342	76,755	16,000	16,000	16,000

TTS-suunnitelmakaudella on jätetty huomioimatta kuntakohtaisia ylijäämiä yhteensä n. 28,755 milj. euroa. HSL:n toiminnassa vakiintunut käytäntö on ollut, että kertyneet kuntakohtaiset yli- ja alijäämät on huomioitu kuntaosuuksia pienentävinä tai nostavina erinä kolmena seuraavana vuonna.

Tämän vuoksi esitetään yhtymäkokoukselle TTS-suunnitelmaa muutettavaksi siten, että koko kuntakohtaisten ylijäämien kertymä (tällä hetkellä yhteensä 76,755 milj. euroa) huomioidaan jäsenkuntien kuntaosuuksia pienentävinä määrinä TTS-suunnitelmakauden aikana vuosina 2024–2026 sen mukaisesti, kuin kullekin kunnalle on kertynyt kuntakohtaista ylijäämää. Lisäksi esitetään, että muutokset toteutetaan siten, etteivät ne vaaranna HSL maksukykyä.

Hallitus esittää, että HSL ei maksa vuonna 2023 jäsenkunnille korkoa kuntakohtaisesta ylijäämästä tai peruspääomasta tai laskuta korkoa kuntakohtaisesta alijäämästä. Mikäli yhtymäkokous päättää maksaa korkoa, koron määräytymisperuste päätetään erikseen. PKS-omistajaohjaustavoitteiden lisäksi muuna omistajalinjauksena HSL:lle on ilmoitettu, että kuntayhtymän talousarviovalmistelussa otetaan

huomioon peruspääomalle maksettava 1,5 %:n korvaus. Tämän vuoksi yhtymäkokoukselle esitetään, että peruspääomalle maksetaan talousarviovuonna 1,5 % korkoa.

Eron myöntäminen kahdelle hallituksen jäsenelle ja uusien hallituksen jäsenen valinta sekä tarkastuslautakunnan varajäsenten valinta

Vantaan kaupungin nimeämä hallituksen jäsen ja tarkastuslautakunnan varajäsen ovat pyytäneet eroa tehtävistään, joten Vantaan tulee esittää uudet jäsenet eronneiden tilalle.

Ennustettu ylijäämä vuodelta 2023 ja vaikutus Helsingin kuntaosuuteen 2023

HSL:n viimeisimmän ylijäämäennusteen mukaan HSL kuntakohtaiset kumulatiiviset ylijäämät tulisivat vuoden 2023 lopussa olemaan yhteensä noin 76,755 miljoonaa euroa. Helsingin osuus tästä on 32,532 milj. euroa. Helsingin kaupunki on ilmoittanut, että se tulee esittämään vuoden 2023 talousarvioon muutosta, jossa Helsingin vuoden 2023 kuntaosuutta pienennetään noin 0,98 milj. euroa hyödyntämällä kuntakohtaista kertynyttä/kertyvää ylijäämää. Esitystä ei ole syytä vastustaa, sillä Vantaakin tulee esittämään TTS-suunnitelmaan 2024–2026 muutosta siten, että HSL:lle kertyneet kuntakohtaiset ylijäämät tulee kokonaisuudessaan huomioida jäsenkuntien kuntaosuuksien vähennyksenä TTS-suunnitelmakaudella 2024–2026.

Konsernijaosto 20.11.2023 § 4

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) valtuuttaa konsernilakimies Otto Lehto, varalla konsernilakimies Samuli Vartiainen edustamaan Vantaan kaupunkia Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän yhtymäkokouksessa 28.11.2023;
- b) antaa kokoukseen menettelyohjeena esittää muutoksena TTS-suunnitelmaan ja sitovaan kuntaosuuksien tuloarvioon 2024, että kuntakohtaisten ylijäämien kertymä (arviolta 76,755 milj. euroa) huomioidaan kokonaisuudessaan jäsenkuntien kuntaosuuksia pienentävinä määrinä TTS-suunnitelmakauden aikana vuosina 2024–2026 sekä esittää, että muutos on huomioitava seuraavissa vuosien 2025–2026 TTS-suunnitelmissa siten, ettei se vaaranna HSL:n maksukykyä;
- c) esittää, että yhtymäkokous kehottaa HSL:ää osallistamaan jäsenkunnat Nousut nousuun -toimenpiteiden jatkovalmisteluun ja esittämään seuraavassa TTS:ssa 2025–2027 yksilöidyt toimenpiteet Nousut nousuun -toimien osalta vuosille 2025–2026;
- d) esittää, että peruspääomalle maksetaan PKS-omistajaohjauslinjauksen mukaisesti talousarviovuonna 1,5 % korkoa;
- e) kannattaa Helsingin mahdollista esitystä vuoden 2023 Helsingin kuntaosuuden muuttamista koskien edellyttäen, ettei se vaaranna HSL:n maksukykyä;
- f) esittää hallituksen jäseneksi valittavaksi Anssi Aura ja tarkastuslautakunnan varajäseneksi Sari Paukku-Sani; ja
- g) todeta, että muilta osin voidaan kannattaa hallituksen esityksiä yhtymäkokoukselle.

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Liitteet:

- Yhtymäkokouksen hyväksyttäväksi esitettävä HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelma 2024–2026

Täytäntöönpano: Konserniohjaus ja -valvonta

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus kaupunginhallitukselle

Lisätiedot:

Konserniohjauksen päällikkö Riikka Kiljander-Kiiskinen,
([etunimi.sukunimi\[at\]vantaa.fi](mailto:etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi))